

Ανακήρυξη της Αυτόνομης Δημοκρατίας της Βορείου Ηπείρου (17 – 2 – 1914).

<http://roykoytoykyoy.blogspot.gr/>

Από τη Βικιπαίδεια, την ελεύθερη εγκυκλοπαίδεια

Η **Αυτόνομη Δημοκρατία της Βορείου Ηπείρου**, δημιουργήθηκε το **1914**, ύστερα από πρωτοβουλία της ομώνυμης Προσωρινής Κυβέρνησης που συγκροτήθηκε από εκπροσώπους των Βορειοηπειρωτών στις **17 Φεβρουαρίου 1914** στο Αργυρόκαστρο. Προσωρινός πρόεδρος ορίστηκε ο Γεώργιος Χρηστάκης-Ζωγράφος. Κύρια επιδιώξή της ήταν η αυτονομία της περιοχής και η προστασία βασικών δικαιωμάτων του ελληνικού πληθυσμού, έστω και εντός του αλβανικού κράτους, στο οποίο επιδικάστηκε αργότερα.

Για να γίνει κατανοητός ο ρόλος της προσωρινής κυβέρνησης θα πρέπει να ληφθούν υπόψη **όλα τα γεγονότα που προηγήθηκαν**: **πρώτη είσοδος του ελληνικού στρατού στη Βόρεια Ήπειρο κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους**, **επιδίκαση της περιοχής στην Αλβανία από τις Μεγάλες Δυνάμεις και αποχώρηση του ελληνικού στρατού.**

Όπως επίσης και **τα γεγονότα που ακολούθησαν**: **συγκρούσεις μεταξύ Βορειοηπειρωτών με αλβανικά ένοπλα σώματα**, η υπογραφή Πρωτοκόλλου της Κέρκυρας, **ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος**, **ο Εθνικός Διχασμός**, **οι πολεμικές περιπέτειες τις Ελλάδας μέχρι το 1922** καθώς και **όλο τα διπλωματικό παρασκήνιο που επιδίκασε οριστικά στην Αλβανία την περιοχή (1924).**

Η σημαία της Αυτόνομης Δημοκρατίας της Βορείου Ηπείρου, σε γραμματόσημο που εξέδωσαν βορειοηπειρωτικές αρχές (1914).

Βόρεια Ήπειρος και Βαλκανικοί πόλεμοι

Τον **Μάρτιο του 1913**, κατά τον Α' Βαλκανικό Πόλεμο, ο ελληνικός στρατός, μετά την νίκη στο Μπιζάνι, απελευθέρωσε τα Ιωάννινα και στη συνέχεια προήλασε βόρεια. Η Χειμάρρα ήταν ήδη υπό ελληνικό έλεγχο από τις **5 Νοεμβρίου 1912**, όταν ο Χειμαρριώτης Σπύρος Σπυρομήλιος αποβιβάστηκε χωρίς να συναντήσει ιδιαίτερη αντίσταση. Στο τέλος των Βαλκανικών πολέμων οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις ήλεγχαν την περιοχή που μετέπειτα ονομάστηκε Βόρεια Ήπειρος, φτάνοντας την γραμμή Κεραύνιων Ορέων δυτικά, ως Λίμνης Πρέσπας ανατολικά.

Το ίδιο διάστημα, στις **28 Νοεμβρίου**, στην Αυλώνα, ανακηρύχθηκε από τους Αλβανούς η ανεξαρτησία της Αλβανίας.

Χαρακτηριστική φωτογραφία της επίσημης ανακήρυξης της Αυτονομίας την 1η Μαρτίου 1914 στο Αργυρόκαστρο. *Πηγή: Εθνικό και Ιστορικό Μουσείο, Αθήνα.*

Η ανακήρυξη της αυτονομίας

Στις **13 Φεβρουαρίου 1914**, η Πανηπειρωτική Συνέλευση (σώμα που αποτελούνταν από εκπροσώπους της περιοχής), αποφάσισε ότι εφόσον δεν επιτεύχθηκε η ένωση με την Ελλάδα θα δέχονταν μόνο τοπική αυτονομία. Για να αποφευχθεί ο κίνδυνος κατάληψης της περιοχής από αλβανικά σώματα ενόπλων ατάκτων και να προστατευθεί ο πληθυσμός της περιοχής, ο Γεώργιος Χρηστάκης-Ζωγράφος, (πρώην υπουργός εξωτερικών της Ελλάδας με καταγωγή από το Κεστοράτι Αργυροκάστρου) ανακήρυξε την «Αυτόνομη Δημοκρατία της Βορείου Ηπείρου» στο Αργυρόκαστρο, στις **17 Φεβρουαρίου**.

Στην προκήρυξη της αυτονομίας προς τον λαό της Βορείου Ηπείρου αποκάλυπτε ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις τους είχαν αρνηθεί όχι μόνο την αυτονομία εντός του αλβανικού κράτους, αλλά και εγγυήσεις για βασικά ανθρώπινα δικαιώματά τους.

Ήπειρώται,

ή έν Αργυροκάστρω συνελθούσα Συντακτική Συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων, οὐς ὁμοφώνως ἀνέδειξεν ἡ γνώμη τοῦ Λαοῦ, ἀνεκύρηξεν τὴν ἴδρυσην τῆς Αὐτόνομου Πολιτείας τῆς Βορείου Ἡπείρου, ἀποτελεσθησομένη ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τὰς ὁποίας ἐξαναγκάζεται ὅπως ἐγκαταλίπη ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός... Ἡ Βόρειος Ἡπειρος κηρύσσει τὴν ἀνεξαρτησίαν της καὶ προσκαλεῖ τοὺς πολίτας της ὅπως ὑποβαλλόμενοι εἰς πᾶσαν θυσίαν προασπίσωσι τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς ἐλευθερίας της, ἀπὸ πάσης προσβολῆς.

Γεώργιος Χρηστάκης Ζωγράφος ἢ Γεώργιος Ζωγράφος ἀνέλαβε Πρόεδρος τῆς Προσωρινῆς Κυβέρνησης τῆς Αυτόνομης Δημοκρατίας τῆς Βορείου Ἡπείρου καθὼς καὶ δύο φορές Υπουργὸς Ἐξωτερικῶν τῆς Ελλάδας. Μέσω τῶν αποτελεσματικῶν πολιτικῶν χειρισμῶν, κέρδισε τὸ διεθνῶς αναγνωρισμένο καθεστὼς αυτονομίας γιὰ τὴν Βόρεια Ἡπειρο.

Η προκήρυξη υπογραφόταν και από τους **μητροπολίτες Δρυϊνουπόλεως, Κορυτσάς και Βελάς και Κονίτσης**. Αργότερα θα οριστούν και οι αρμόδιοι υπουργοί ανά τομέα:

Εξωτερικών: Αλέξανδρος Καραπάνος

Στρατιωτικών: **Συνταγματάρχης** Δημήτριος Δούλης

Οικονομίας: Ιωάννης Παρμενίδης

Παιδείας και Θρησκευτικών: **Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως**

Βασίλειος.

Ο Ζωγράφος κοινοποίησε στην **Διεθνή Επιτροπή Ελέγχου**, τον διορισμό του ως πρόεδρο της προσωρινής κυβέρνησης της **Αυτόνομης Ηπείρου** και δήλωσε ότι οι **Βορειοηπειρώτες θα αμύνονταν με τα όπλα σε κάθε προσπάθεια της αλβανικής χωροφυλακής να περάσει τα σύνορά τους**. Στο αυτόνομο αυτό κράτος εκτός από το **Αργυρόκαστρο**, συμπεριλαμβάνονταν η Χειμάρρα, το Δέλβινο, η Πρεμετή, οι Άγιοι Σαράντα, η Ερσέκα. Η ευρύτερη περιοχή της Κορυτσάς ενώ, γεωγραφικά, αποτελούσε τμήμα της βόρειας Ηπείρου δεν συμπεριλαμβάνονταν εξαρχής στο αυτόνομο κράτος.

Η σημαία της αυτονομίας ανηρτημένη στους Αγίους Σαράντα.

*Πηγή:
L'Illustration,
Απρίλιος 1914.*

Η θέση της ελληνικής κυβέρνησης.

Η εξέγερση στην **Βόρειο Ήπειρο** δεν προέρχονταν ούτε υποστηρίζονταν από την ελληνική κυβέρνηση, συναισθηματικά μόνο συμπαραστέκονταν στους Βορειοηπειρώτες. Η θέση του πρωθυπουργού της Ελλάδας Ελευθέριου Βενιζέλου ήταν ιδιαίτερα δύσκολη στο θέμα, καθώς έπρεπε να εγκαταλείψει τους ελληνικούς πληθυσμούς στις διαθέ-

σεις των Μεγάλων Δυνάμεων χωρίς να εξασφαλίσει καμία εγγύηση για την ασφάλειά τους.

Στις **9 Μαρτίου** ο ελληνικός στόλος απέκλεισε το λιμάνι των Αγίων Σαράντα και τις επόμενες μέρες **απαγόρευσε διαδήλωση στην Αθήνα υπέρ του βορειοηπειρωτικού ζητήματος**. Αυτές οι ενέργειες είχαν ως σκοπό να πείσουν τις Μεγάλες Δυνάμεις ότι η Ελλάδα τηρεί αυστηρή στάση και δεν συμμετέχει σε καμμία περίπτωση στο αυτονομιστικό κίνημα στη Βόρεια Ήπειρο.

**Βραβείο της
Ελλάδας για τον
Βορειοηπειρωτικό
Αγώνα.**

Οι ένοπλες συγκρούσεις.

Στις **1 Μαρτίου 1914**, ο Συνταγματάρχης Κοντούλης, κατόπιν εντολής παραδίδει την Κορυτσά, την Μοσχόπολη και λίγες μέρες αργότερα το Λεσκοβίκι, στην νεοσυσταθείσα **αλβανική χωροφυλακή**. Επακολούθησαν σοβαρές ταραχές και ένοπλες συγκρούσεις, μεταξύ αλβανικών και βορειοηπειρωτικών δυνάμεων, οι οποίες γενικεύτηκαν σε πολλές περιοχές. Οι Βορειοηπειρώτες, που είχαν οργανώσει τοπικές ένοπλες ομάδες, με την ονομασία «**Ιεροί Λόχοι**», κατέλαβαν την Ερσέκα και μέχρι το Μάιο του ίδιου έτους προήλασαν στο Φρασάρι και την Κορυτσά.

Για ένα διάστημα ξέσπασαν συγκρούσεις στην περιοχή της Κορυτσάς και για λίγες μέρες η πόλη πέρασε στα χέρια των αυτονομιστών, όμως μετά από ενισχύσεις της αλβανικής πλευράς η εξέγερση καταπνίγηκε. Ακολούθησαν φυλακίσεις και εξορίες πολλών Κορυτσαίων, όπως του τοπικού **μητροπολίτη Γερμανού**.

Το Πρωτόκολλο της Κέρκυρας

Με την διαμεσολάβηση Αλβανών και Ζωγράφου στις **4(17) Μαΐου** υπογράφηκε το **Πρωτόκολλο της Κέρκυρας**. Η Βόρεια Ήπειρος **απόκτούσε επίσημα την αυτονομία της**, υπό την αιγίδα του πρίγκηπα Βηντ της Αλβανίας, ο οποίος όμως δεν είχε ουσιαστικές αρμοδιότητες.

Η αλβανική κυβέρνηση θα είχε το δικαίωμα να διορίζει και να απολύει τους κυβερνήτες και τους ανώτερους υπαλλήλους. Άλλοι όροι της συμφωνίας προέβλεπαν την στρατολόγηση αυτοχθόνων στην χωροφυλακή, την απαγόρευση παραμονής στρατιωτικών μονάδων αποτελούμενων από μη εντόπιους στην περιοχή. Προβλέπονταν επίσης, η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στα σχολεία, αν και στις τρεις πρώτες τάξεις η αλβανική θα διδάσκονταν παράλληλα με την ελληνική. Η θρησκευτική διδασκαλία, όμως, θα γίνονταν μόνο στα ελληνικά.

Οι Μεγάλες Δυνάμεις θα εγγυόνταν για την διατήρηση και την εκτέλεση των παραπάνω μέτρων.

Οι ένοπλες συγκρούσεις μετά την υπογραφή του πρωτοκόλλου περιορίζονται αισθητά, χωρίς όμως να πάψουν απευθείας. Σύμφωνα με άρθρο του πρωτοκόλλου, η περιοχή της Κορυτσάς που τότε βρισκόταν υπό τον έλεγχο της αλβανικής χωροφυλακής, η οποία διοικούνταν από Ολλανδούς και Αυστριακούς αξιωματικούς, έπρεπε να επιδικαστεί στην προσωρινή κυβέρνηση της Αυτόνομης Ηπείρου. Τελικά, στις 8 Ιουλίου η Κορυτσά βρίσκεται υπό βορειοηπειρωτική διοίκηση, ύστερα από έφοδο. Τον ίδιο μήνα και το Τεπελένι τέθηκε υπό τον έλεγχο της προσωρινής κυβέρνησης.

Επίλογος

Στις 17 Μαΐου 1914 εκδηλώθηκε επανάσταση στην κεντρική Αλβανία, υποκινούμενη από τους Νεότουρκους που έθεσε σε κίνδυνο την ισχύ του Πρωτοκόλλου. Οι δραστηριότητες των επαναστατών αυτών ανησύχησαν τον Ε. Βενιζέλο, φοβούμενος εκτεταμένες λεηλασίες και σφαγές αμάχων από την πλευρά τους.

Στις 14 Σεπτεμβρίου οι βορειοηπειρωτικές δυνάμεις κατέλαβαν προσωρινά το Βεράτιο, όμως χωρίς την έγκριση της Προσωρινής Κυβέρνησης.

Η Βόρεια Ήπειρος υπό ελληνική διοίκηση (Οκτ. 1914-Σεπ. 1916)

Τελικά, στα τέλη Οκτωβρίου του ιδίου έτους, και ενώ είχε ξεσπάσει ο Α' Παγκόσμιος Πόλεμος, μετά από την συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων, ο ελληνικός στρατός εισήλθε για δεύτερη φορά στην περιοχή, ως παράγοντας σταθεροποίησης και προστασίας του πληθυσμού. Έτσι η προσωρινή κυβέρνηση τυπικά έπαψε να υπάρχει και η Βόρεια Ήπειρος βρισκόταν ξανά υπό την προστασία του ελληνικού κράτους. Ο Βενιζέλος μάλιστα δήλωσε στο ελληνικό κοινοβούλιο ότι

μόνο κολοσσιαία λάθη θα αποστερούσαν από την Ελλάδα την Βόρειο Ήπειρο. Μετά την παραίτηση του Βενιζέλου οι επόμενες φιλοβασιλικές κυβερνήσεις προέβησαν σε ενέργειες που απομάκρυναν την Ελλάδα από τις δυνάμεις της Αντάντ, ιδιαίτερα λόγω της στάσης της να επιμείνει στην ουδετερότητα και να μην εισέλθει με το πλευρό της στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Στις αρχές του 1916 η περιοχή της Βορείου Ηπείρου συμμετείχε στις βουλευτικές εκλογές εκλέγοντας 16 εκπροσώπους στο κοινοβούλιο. Τον Μάρτιο, με βασιλικό διάταγμα ανα κηρύχθηκε η ένωση της περιοχής, η οποία διοικητικά αποτελούνταν από τους νομούς Αργυροκάστρου και Κορυτσάς .

Ιταλική, γαλλική κυριαρχία και οριστική επιδίκαση στην Αλβανία

Οι πολιτικές συγκυρίες που ακολούθησαν και η δυσμενής κατάσταση που βρέθηκε η Ελλάδα τα επόμενα χρόνια, με τον Εθνικό Διχασμό, οδήγησαν στη διαίρεση της χώρας σε δύο επί μέρους κράτη (της Θεσσαλονίκης και των Αθηνών). Επίσης, οι διπλωματικές μηχανοραφίες των Μεγάλων Δυνάμεων, οδήγησαν αρχικά στην είσοδο των Ιταλικών (Αργυρόκαστρο) και Γαλλικών (Κορυτσά) στρατευμάτων.

Μετά τη λήξη του πολέμου, το 1921 αποφασίστηκε η οριστική επιδίκαση της περιοχής στην Αλβανία. Η ενσωμάτωση όμως στην Αλβανία, συνοδεύτηκε, με πολύ πιο περιορισμένα δικαιώματα για τον πληθυσμό της περιοχής και χωρίς την αναγνώριση ενός αυτόνομου κράτους, σύμφωνα με τους όρους του Πρωτοκόλλου της Κέρκυρας και τις εγγυήσεις που δόθηκαν από την Αλβανία προς την Κοινωνία των Εθνών.

Πηγή : <http://roykoymoykoy.blogspot.gr/>